

JEMIS

Jemis-ni Pepá Topa Sirim Bukele

Jemis-ni Pepá Topa Sirim Ilinga Ung-Pulu Mare

Pepá ili turum yi Jemis kanili ‘Yesos lumbili andurum Jemis kanili mólu.’ niku piliilimili. Yi kanili ui toku kunjuring kulurum (Liipa Mundurum Yima 12:2 kanui). ‘Yesos angin Jemis-ni pepá ili turumunje.’ niku piliilimili. ‘Yu mulurum mele piliambu.’ nikunu kene Matyu 13:55, Jon 7:2-5 kanukunu, Korin Kumbi-Lepale 15:7, Gallesia 2:9, 1:19, Liipa Mundurum Yima 21:18, 12:17, 15:13, Jut 1:1 kanui. ‘Punie paon yupuku kelepa tale (62) yu toku kunjuring.’ niku piliilimili.

Piliipa kungnjuli yambu mare pulele-ni Liipa Mundurum Yima 8:1 kene 11:19 kene kanuku, Jemis 1:1 kanuku kene, ‘Yi Stipen toku kunjuring kene Krai-nga yambu muluring Juda-yambu pulele bulu-bale niku takara toku puku kolea lupa-lupa puleliinga anju-anju puku muluring yambu kanuma pepá ili topa sirim-nje.’ niku piliilimili.

Pepá turumeliinga ung-pulu mare:

Ung te: Jemis-ni pepá ili turum akili ‘Pulu Yili-nga yambuma molku konjangi.’ nimba mani simbandu pepá topa ung kaí pulele nirim. ‘Pepána tokur ungele yambuma aima piliangi. Ulu-kaíma mindi numanu siku teku molangi.’ nimba ung mare pulele eku topa nirim (1:23-25, 3:3-12, 4:14, 5:7). unima wendu ombá, mindili nungí kene tondulu munduku molku munduku naa kelai.’ nirimko (1:2-12, akiliinga 1:12 aima kanui, 5:7-11,13-18).

Ung te: ‘Yambu te ‘Yesos Krai sika.’ nimba tondulu mundupa piliilimú yambale we naa mulupili.’ nimba Jemis-ni tondulu mundupa nirim. ‘Yambu kanili-ni yambu mare liipa tapunjupa ulu-kaíma tipili. Aku-sipa temba kene yambuma-ni piliikuliinga ‘Yu sika Krai tondulu mundupa piliilimú.’ niku piliingí.’ nirim. Bukeliinga alsena “8. bilip”, “45. stretpela man” kananiko.

Ung te: Yambu-kamakomandu lip-lipi topa nirim ung mare 1:10-11, 2:1-7, 5:1-6 kene molemú.

Ung te: Yesos-ni mani sirim ung mare kene, Jemis-ni pepá ilinga turum ung mare kene, tilu-sipa mele molemú, i-siku mele kanani: Jemis 2:5 mele Matyu 5:3 molupa, Jemis 3:10-12 mele Matyu 7:15-20 molupa, Jemis 3:18 mele Matyu 5:9 molupa, Jemis 5:2-3 mele Matyu 6:19-20 molupa, Jemis 5:12 mele Matyu 5:33-37 molemú.

Ya ung-pulele pora nikem.

**1:1-18 Oliu Topa Mania Mundumba Temba Bunima Oliu
Molomulúna Wendu Ombá Kene Tondulu Mundupu Molomulú
Kene Pulu Yili-Kene Molupu Konjumulú Ung Te**

1:1 Jemis-ni Pepále Tombandu Pulu Monjupa Turum Ungele

1 ¹Na Jemis, Pulu Yili-kene Auli Yesos Krai-selenga kongun tinjili kendemande-yi te,
Na-ni pepá ili topu,
[Isrel-yambu] talape rurepunga yambu bulu-bale niku takara toku puku [kolea Judia distrik ulsukundu] kolea lupa-lupamanga molemele yambuma topu siker.
Eni kapula molemeleye?

1:2-4 Buni Wendu Olemúma-ni Oliu Tondulu Silimú Ung Te

²⁻³Nanga angmene, ‘Eni ‘Sika’ niku tondulu munduku piliilimili ulele kapula pembane mania pumbane.’ nimba manda lelemú bunima-ni eninga numanuma tepa tondulu mundunjulimú.’ niku piliilimiláliinga eni topa mania mundumba temba buni lupa-lupama eni molemelena wendu ombá kene ‘Papu wendu okum.’ niku numanu sai. ⁴Eni molku konjuku, kamu numanu-bo pípili Pulu Yili-nga yambu yuma molku, Pulu Yili-ni kanupa kaí piliilimú ulu-kaí te eninga numanuna mólu naa tupili molangi akiliinga taki-taki tondulu munduku bunima miai; numanu tondulu mundunjuli uluma eni-kene tondulu mundupa pípili.

**1:5-8 Yambu Tenga Piliipa Kungnjuliele Kapula Naa
Pímu Lem Yu Pulu Yili Mawa Tipili Ung Te**

⁵Yambu te piliipa kungnjuli naa pimu lem Pulu Yili-kene popu topa ung nimba mawa tepa kene “Piliipa kungnjuli te si.” nimbá kene mélema mawa telemele kene ung-mura naa sipa méle pulele numanu tale tepa naa piliipa wewu-sipa silimú Pulu Yili-ni sika simba. ⁶Akiliinga-pe yambu kanili ‘Mawa tembu mélale sika simba.’ nimba tondulu mundupa piliipa kene mawa tipili. Numanu tale tepa liipa mundumba yambale, popuremi-ni unji-muli memba andolemú mele, yunga numanale aku telemú

akiliinga ‘Simbane naa simbane. Liipa tapunjimbane naa tapunjumbane.’ nimba numanu tale tepa naa liipa mundupa kene [mélema mawa tipili].⁷⁻⁸ Yambu te aku-sipa numanu tale-tepa pelemú yambale yu numanu tale-tepa pelemáliinga yunga numanale bulu-bale nimba, méle tilu mindi numanale piliipa ulu te temba kupulanum te naa lelemú akiliinga ‘Auliele-ni na méle te simba.’ nimba naa piliipili.

1:9-11 Yi-Korupama Kene Yi-Kamakoma Kene Eninga Ung Te

⁹Eni [Krais-nga yambumanga] angin te korupa pupili molupa bi naa molemú yambale [Pulu Yili-ni] yu-kene ulu kaí te tepa, ‘Bi ola mulupili.’ nimbáliinga numanu sipili. ¹⁰Akiliinga-pe pllawa-kuku te tondulu naa pupa nondupa topa tanda lelemú mele yambuma aku-siku kamu molku sulu naa puku, nondupa kolemele-na piliipa kene [Krais-nga] yambu-kamakale [Pulu Yili-ni] ‘Yu bi naa molupa we-yambu mele mulupili.’ nimbá kene numanu sipili. ¹¹Ena aima kondolemú kene era mélema topa konjulimú kene pllawa-kuku kaí tolemúma kolupa ole lepa mania pulimú. Aku-sipako yambu te méle pulele nosilimú yambale ku-moni liimba kongunale tepa molupa kene kolumba kanili.

1:12-18 Pulu Yili-ni Oliu-Kene Ulu-Káima Mindi Tepa, ‘Ulu-Kisima Teangi.’ Nimba Kundi Naa Tolemú Ung Te

¹²Yambu te buni lupa-lupama wendu olemú kene buni akuma memba tondulu mundupa molemú yambu akili buni wendu olemúma-ni yu topa mania naa mundulimáliinga Pulu Yili-ni taki-taki numanu kaí pípili molupa konjupa mindi puli ulu-pulele silimú, akili yunga méle kaluliele liilimú akiliinga buni lupa-lupama wendu ombá kene ‘Buni akuma papu na-kene wendu okum.’ nimba numanu sipili. Méle kaluli kanili kórunga-ui Pulu Yili-ni “Yu aima numanu munjingí yambuma aku-sipu méle kalombu.” nimba, nimba panjurum méle kaluliele.

¹³Ulu te-ni yambu te ‘Ulu-pulu-kis te ti.’ nimba ulu te manda lemba kene yambu kanili-ni ‘Pulu Yili-ni na ‘tepu kis-sambu.’ nimba kundi tokum.’ ni naa nipili. Ulu-pulu-kíseleni Pulu Yili-ndu ‘Ulu-pulu-kis te ti.’ kapula naa nimbá. Nimbá mele Pulu Yili-ni piliimba kupulanum te aima naa pelemú. Pulu Yili-ni yambu te-ndu ‘Ulu-pulu-kis te ti.’ aima manda naa nimbáko akiliinga [aku-siku naa niai]. ¹⁴Yambuma eninga numanale-ni ulu-pulu-kis akuma ‘teangi.’ nimba kundi tolemú kene eninga numanu kis akuma-ni ‘Ulu-pulu-kísma teai.’ nimba kundi topa enini kundulimú. ¹⁵Kanu-kene ambu te kangambula monjupa kene melemú mele numanale-ni waka kolupa kene ulu-pulu-kis te melemú. Kanu-kene ulu-pulu-kísele ai lepa pora sipa kene kululi ulu-pulele melemú.

1:16-18 Ung Nimba Ulu Telemúma Aima Alowa-Malowa Naa Telemú Yili-nga Ung Te

¹⁶Nanga aima numanu monjuli angmene, eninga numanale-ni 'Sika niker.' niku gólu toku eninga numanuma liiku kelep naa tonjai. ¹⁷Méle kaíma kene ulu kaíma kene, aku-sipa ulu aima kaíma pali yandu we naa liilimulu. Méle kanuma mulú-koleana wendu olemú. Mulúna pa tinjili angiliimúma tepa panjurum Lapale-ni méle aima kaí kanuma silimú. Mulúna pa tinjili angiliimúma omba pulimú kene kolea tangupa súmbulu topa, unji kene mélemanga minima angiliimú mele alowa-malowa teku pulimelé mele Pulu Yi kanili aku-sipa alowa-malowa naa tepa, oliu súmbulu tonjumba mele te yu-kene aima naa pepa, numanu tiluele mindi pípili molemú. ¹⁸[Alowa-malowa naa telemú yi kanili-ni] 'Oliu yunga kangambulama molangi meambu.' nimba kene 'Yunga temanele, oliu tepa liipa yambuma kona mulungí tondulale pelemú temani aima sikale-ni oliu mipili.' nirim. Yu-ni oliu 'méle tirindumanga pali kumbi-leku molangi.' nimba oliu aku-sipa mirim.

**1:19-5:6 'Pulu Yili Aima Sika' Nimbu Tondulu Mundupu
Piliipu Kene Ulu-Kaíma Tepu Molomuláliinga Ung Mare**

**1:19-27 "Pulu Yili-nga Ungele Kumele-ni Mindi We Naa Piliangi.
Piliiku Kene Piliiku Liiku Teng Panjiku Teai." Nirim Ung Te**

¹⁹⁻²⁰Aima nanga angmene, yambu te-ni ung te nimbá kene 'Mimi-sipu piliamili.' niku kum leku molku, ung te nondupa pundu toku naa niku, sumbi-siku arerembi naa kolai. Ung kanili yambuma-ni pali aima mimi-siku piliiku numanuna panjai! Pulu Yili-ni 'yambuma sumbi-siku mulungí kene kapula.' nimba piliipa kanolemú mele yambumanga arerembi kululi ulu akili-ni 'Aku-siku molangi.' nimba naa liipa tapunjilimú akiliinga nondupa arerembi naa kolai. ²¹Akiliinga, ['Ga pupili.' niku era telemele mele] ulu kalaru mulúlima kene ulu-kísima kene telemelema pali 'Na-kene naa pípili.' niku munduku kelku, [Pulu Yili-ni] ung ui eninga numanumanga panjunjurum, ung akili-ni eni mini-pali tepa liipa, mindili nolkemela kupulanum-na manda wendu liipa Pulu Yili-kene wasie molku kunjingí kupulanum-na kapula liipa monjumba akili táka-niku piliiku liiku molai.

²²[Pulu Yili-nga] ungele-ni nilimú mele we kumele-ni mindi naa piliai! Piliiku kene piliiku liiku teng panjiku teai. We kumele-ni mindi piliiku kene nilimú mele naa telemele lem eni-enini gólu toku 'Papu tepu molemulu.' niku piliilimili. ²³⁻²⁴['Aku teangi.' nikereliinga ung-pulu te i-sipa mele:] Yambu te-ni ungele we kumele-ni mindi piliipa kene, nilimú mele piliipa liipa naa tímu lem yu yambu te-ni ulu te telemú mele yu aku-sipa manda lepa telemú. Yambu te yunga kumbi-kerale kariyapana

kanupa kene, penga yunga minéle kanupa pora sipa kene [yu sumbi-sipa molumba mele ulu te naa tepa] anju pupa yu molemú mele lkisipa apera sipa naa piliilimú, aku-sipa mele yambu nikerele-ni aku telemú. ²⁵Akiliinga-pe yambu te-ni, ulu-pulu-kísimani oliu ambulupa ka-kongun silimú kupulanum-na ‘Mindili naa noku we molangi.’ nimba wendu liinjilimú ung-mani kaiéle kariyapa mele mimi-sipa kanupa mundupa naa kelepa molupa, nilimú mele apera naa sipa, piliipa liipa tepa mulúm lem yambu kanili-ni ulu telemúma-ni yu tepa konjumbaliinga yu numanu kaí pípili molupa konjumba.

²⁶Yambu te-ni ‘Na Pulu Yili-nga ungele aima piliipu liipu yu popu topu kape nimbu konjupu moliu.’ nimba piliipa molemú akiliinga-pe yunga anembelale nokupa naa kunjum lem yu-ni yu-yunu gólu topa numanale-ni mindi ‘Sika aku teliu.’ nimba piliipa, yunga numanale liipa kelep tonjulemú. Yu ‘Pulu Yili-nga ungele piliipu liipu, yu popu topu kape nimbú ung-manima aima piliipu moliu.’ nilimú ulu akili-ni yu liipa tapunjumba ulu te naa telemú. ²⁷Oliu-ni ‘Pulu Yili-nga yambuma molupu yu popu topu kape niamili.’ nimulú yambuma-ni oliunga Lapa Pulu Yili-ni ulu kake tepa kalaru naa molemú nimba piliilimú uluma temulú mele i-sipa: Anupili lapalii kolemele kangambula-kulúmuluma kene, ambu-wayema kene, mindili siku bunima wendu upili molemelema ‘aku-siku naa molangi.’ niku nokuku, ‘Mana-yambuma-ni ulu-pulu-kísima telemele mele naa tingí. Ulu-pulu-kis kanuma-ni oliu ulu te naa tepa, oliu kalaru te naa munjupili.’ niku molku konjulemele. [Aku telemele yambuma oliunga Lapa Pulu Yili-ni ‘yambu sumbi-nílima molemele.’ nimba kanolemú.]

2:1-13 Oliu-ni Yambuma Apuru Naa Apurupu Pali Kondu Kolopu Liipu Tapunjamili Ung Te

2 ¹Nanga angmene, eni oliunga Yi-Auli Yesos Kraisi yi aima kaí bi ola molupa tondulu puliele ‘Sika’ niku tondulu munduku piliilimilima-ni [yambuma apuruku] yambu te [bi ola mululiele] liiku tapunjuku, yambu te [bi ola naa mululiele] naa liiku tapunjuku, naa teai. ²Yi te mulumbale aima kaíma panjipa ku-gollu-ni tili ki-ung te monjumba yi te kene, yi korupa te mulumbale kísima panjimba yi te kene, yi akusele eni máku toku mulungína unglí kene kanukuliinga ³yi mulumbale kaíma panjimba yili [kanuku kaí piliikuliinga] aima nokuku “Polu kaí ilinga okunu mului.” niku, yi-korupale [kanuku kis piliikuliinga] yundu “Ilinga okunu ola angilí.” mola “Nanga kimbu munduliúna okunu mania mului.” níngi lem ⁴aku tingéliinga eni numanu kis pípili eni-enini anju-yandu apuruku kis naa silimeleye? Eni aku-siku yambuma apurulimele mele eni-enini numanale-ni piliiku kene ‘Yambu ili-ni na manda liipa tapunjumba. Ili-ni na naa liipa tapunjumba.’ nimbu kanupu apurupu kis-silimulu.’ niku naa piliilimiliye?

⁵Aima nanga angmene, piliai! Pulu Yili-ni ‘Yambu mare nanga yambuma molangi.’ nimba makó tombandu ya ma-koleana yambuma-ni yambuma kanuku ‘yambu-korupa pupili molemele.’ niku piliilimili yambu kanuma Pulu Yili-ni makó topa kene ‘Yambu-kamako mele molangi.’ nimba [eninindu nimba mele:] “Eni ‘Yu sika.’ niku tondulu munduku piliiku olandu-siku piliiku konjuku kene ‘Yambu na numanu munjingí yambuma na-ni yi nuim kingele molupu nokuliu koleana na-kene wasie molamili.’ nimbu panjurundu akili enini wasie aku-sipu molamili wangi.” kórunga nilimú. ⁶Akiliinga-pe [nanga angmene] enini yambu-korupama ‘Pipili kolangi.’ niku teku kis-silimele. [Angmene,] yambu namelé-ni eni kundi toku eninga mélema liiku, mindili liiku siku, ‘Kot tenjamili wai.’ niku, telemele yambu akuma nameléye? [Yi-korupama-ni aku telemeleye? Mólú!] Yi-kamakoma-ni eni-kene aku telemele kanili. ⁷Eni Yesos Krais-nga yambuma molemele yi kaniliinga bi kaiéle namelé-ni ung-taka tonjilimeleye? [Yi-korupama-ni aku telemeleye? Mólú!] Yi-kamakale-ni aku telemele kanili.

⁸Pulu Yili-nga bukna “Ulu te i-siku teai!” nimba ung-mani te sirimele aima olandupa molemú ung-mani kanili piliiku liiku teng panjiku tíngi lem aima kapula. Ung-mani kanili-ni nimba mele:

“Eni-enini lupa-lupa numanu monjuku,
eninga kangima eni-enini kondu kolku
nokolemele mele
aku-sikuko pulu lelemú yambuma
numanu monjuku nokuku molai.”

LLipai 19:18

nimba molemú ung-mani kanili piliiku liiku tíngi lem kapula. ⁹Akiliinga-pe yambuma kanuku apuruku kene ‘Yu kaí. Liipu tapunjambu. Yu kis. Naa liipu tapunjambu.’ níngi lem ulu-pulu-kis te telemele, akiliinga [Pulu Yili-nga] ung-manima-ni ‘Nu ung-mani te toku pula túnu.’ nimba liipa ora simba. ¹⁰⁻¹¹ [Aku nikereliinga pulele i-sipa mele:] Oliu piliilimulu, “Ambu yi puli te mola yiambu liili te yambu te-lupa-kene waperanale naa teai.” nimba ung-mani sirim yili-ni “Yambu te toku naa konjai.” nimba mani sirim piliilimuluko. Aku lem nu waperanale naa teku kene yambu te toku kunjunu lem ung-manima topa pula tuli yambale mollu. Akiliinga, yambu te ung-manima pali piliipa liipa telemú akiliinga-pe tilu mindi topa pula tum lem aku-sipa telemáliinga ung-manima pali topa pula tolemú kanili.

¹²⁻¹³ [Ulu te tingíndu mola ung te ningíndu ui i-siku mele niku piliai:] ‘Ulu-pulu-kísmani oliu ambulupa ka-kongun silimú kupulanum-na ‘Mindili naa noku we molangi.’ nimba wendu liinjilimú ung-mani kaiéle-ni nilimú mele piliipa kene Pulu Yili-ni oliu uluma tepu ungma nimbu telemulu mele piliipa apurumba akiliinga.’ piliiku kene ung-mani kanili piliiku uluma teku ungma niku teku molemele mele piliiku teku konjai.

Yambu te-ni yambu te kondu naa kulum lem penga Pulu Yili-ni kot piliipa kene yu kepe kondu naa kolumbako. Yambu te-ni yambu te kondu kolumba yambale Pulu Yili-ni yunga kot piliipa kene yu kepe kondu kolumba. Pulu Yili-ni aku-sipa kot piliipa tembaliinga piliiku kene ungma niku uluma tingi mele piliiku konjuku kene teai.

2:14-26 ‘Pulu Yili Sika. Yu-ni “Tembu.” Nilimú Mele Sika Telemú.’ Niku Tondulu Munduku Piliilimili Ulele Kene Ulu-Kaíma Telemele Ulele Kene Kanuselenga Ung Te

¹⁴Nanga angmene, yambu te-ni nimba mele: “Na ‘[Pulu Yili-ni liipa mundurum yi-nuim Yesos Kraisele] sika.’ nimbu tondulu mundupu piliiliu.” nilimú akiliinga-pe [‘Sika’ niku tondulu munduku piliilimili yambuma-ni telemele mele] ulu-kaíma naa telemú lem yu-ni tondulu mundupa piliilimú ulele-ni yu tepa liimbaye? Yu-ni tondulu mundupa piliilimú ulele-ni yu mindili nolka kupulanum-na wendu liipa Pulu Yili-kene molupa konjumba kupulanum-na kapula liipa monjumbaye? [Ulu-kaíma naa telemú lem aima manda mólu.] ¹⁵Angena te mulumbale kis te panjipa, langi nombá te naa lembe kene, ¹⁶eninga yambu te-ni yu langi kene mulumbale mare naa sipa kene yundu nimba mele: “Nu numanu waengu nipili pukunu, alí naa tipili mulumbale kaí te pakukunu, olu temba langi mare nani pui.” nim lem aku-sipa nimbá-le-ni yu sika liipa tapunjumbaye? [Aku-sipa nimbá ungele-ni kapula naa temba.] ¹⁷[Yambu te-ni yambu te naa liipa tapunjupa kerina “Kapula molani pui.” we nilimú kene yambu kanili liipa tapunjupa ulu te naa telemú] aku-sipako. Yambu te-ni [‘Sika’ nimba] tondulu mundupa piliipa kene ulu-kaíma naa tímu lem yunga tondulu mundupa piliilimú ulele méle kululiele mele; ulu te manda naa temba.

¹⁸Akiliinga-pe yambu te-ni [na-ni ya nikerale ‘Gólu tokum.’ nimba kene nandu] nimba mele: “Yambu mare-ni ‘Sika’ niku tondulu munduku piliilimili [ulu akili mandako]. Yambu mare-ni ulu-kaíma teku yambuma liiku tapunjulemele [ulu akili mandako]. [Ulu tale wasie tilu-sipa. Yambu te-ni ulu kanuselenga ulu te mundupa kelepa te piliipa temba kene ulu tilu kanili-ni manda liipa tapunjumba.]” nilkanje.

[Aku-sipa nilka yambalendu na-ni pundu topu i-sipu mele nilka:] “Nu-ni nikunu mele: [‘Krais] sika [“nanga” nimba tinjirim].’ nimbu tondulu mundupu piliiliu mele liipu ora sambu.” nikunu ulu kaí te naa tinu lem nu sika niku piliillu mele na-ni nambi-sipu kanombuye? [Manda naa kanombu.] Na ulu kaíma tepu yambuma liipu tapunjumbu uluma-ni [‘Sika’ nimbu] tondulu mundupu piliiliu mele liipu ora simbu. ¹⁹Nu-ni ‘Pulu Yili tilu mindi molemú.’ niku tondulu munduku piliillu. Akili papu tellu. Kuruma-ni kepe aku-siku tondulu munduku piliilimili. Piliiku kene pung-pungu niku mini-wale mundulimele.

²⁰Sundupa sili-pili yambale, we ‘Sika’ nikunu tondulu munduku piliikunu ulu kaíma naa tellu ulele-ni ulu te kapula naa temba mele ung-pulele piliani nimbu sambuye? ²¹Oliunga anda-kolepa Eprayam-ni ulu te tirim mele kanupa kene Pulu Yili-ni yunga ulu-pulu-kísima mundupa kelepa, ‘Yu numanu sumbi nimba pili yili.’ nimba kanurum. Eprayam-ni yunga málu Aisak Pulu Yili popu topa kalupa simbandu poluna ola nusurum kene kanupaliinga Pulu Yili-ni ‘Yu yi sumbi-niliele.’ nimba kanurum. ²²Mimi-sikunu pilíí! Eprayam-ni ‘Sika’ nimba tondulu mundupa piliirim ulele kene ulu tirim-ma kene kapula-kapula tirim kene yu-ni tirim uluma-ni yu ‘Sika’ nimba tondulu mundupa piliirim ulele kamu tepa tondulu mundunjurum kanili. ²³Aku-sipa tirimeliinga Pulu Yili-nga bukna yundu ung te nilimáliinga pulele wendu urum. Ung kanili i-sipa mele:

‘Pulu Yili-ni yu-kene “Tembu.” nirim mele
Eprayam-ni ‘Sika temba.’ nimba
tondulu mundupa piliirimeliinga kanupa kene
Pulu Yili-ni “Yu yi sumbi-niliele.”
nimba kanurum.’

Ui-Pulu-Pulu 15:6

Eprayam-ni aku-sipa tirimeliinga Pulu Yili-ni yundu

‘“Nanga pulu lelemú yili.”

nirimko.’

King Aelepama Tale-Sipale 20:7

aku-sipa molemú kanili. [Yambu te-ni nandu ung te aku-sipa nilkanje nani aku-sipu pundu topu nilka.] ²⁴[Eprayam kene Pulu Yili kene elsele-ni tiringli mele] piliiku kene, yambu te-ni we ‘Sika’ nimba tondulu mundupa piliilimú kene kanupaliinga [Pulu Yili-ni] ‘Yunga ulu-pulu-kísima mundupu kelepu, ‘Yu numanu sumbi nimba pili yambale.’ nimbu kanoliu.’ naa nilimú. Yambu te [‘Sika’ nimba tondulu mundupa piliipa kene] ulu-kaíma telemú kene kanupaliinga Pulu Yili-ni ‘Yunga ulu-pulu-kísima mundupu kelepu, ‘Yu numanu sumbi nimba pili yambale.’ nimbu kanoliu.’ nilimú mele piliilimili.

²⁵Aku-sipako, [Josua-ni yi tale kolea Jeriko taon-na liipa mundurum kene] ‘Yambuma nambulka telemenje.’ nikulu kanuku panjingilí puringli kene ambu-wapera Reyap-ni ‘Elsele naa tangi.’ nimba liipa tapunjupa ‘Ya mo toku piangli.’ nimba nokupa kene, penga ‘Kupulanum tenga lupa kelkulu yandu wangli.’ nimba liipa mundurum kene aku-sipa tirimeliinga kanupa kene [Pulu Yili-ni] ‘Yu ambu sumbi-niliele.’ nimba kanurum. ²⁶Yambu tenga minéle-ni kangiele mundupa kelepa pulimú kene kangiele kolemú, aku-sipa mele yambu te-ni ‘Sika’ nimba tondulu mundupa piliipa kene ulu-kaíma naa telemú kene yunga tondulu mundupa piliilimú ulele kolemúko. [Minéle kangina sukundu pelemú kene kangiele kapula kona molemú mele aku-sipa, ‘Sika’ niku tondulu munduku piliilimili ulele kene yambuma liiku tapunjungí ulu-kaíma kene

liiku tere leku tingí kene kapula temba. Te teku te naa tingí kene manda naa temba.]

**3:1-12 Oliunga Keri-Anembelema Nokupu Konjupu
Ung Kaíma Mindi Nimuláliunga Ung Te**

3 ¹Nanga angmene, [Pulu Yili-ni yambumanga ulu telemelema apurupa piliimba kene] oliu yambuma [yunga ungma] ung-bo tonjupu mani silimulu yimanga ulu telemuluma aima tondulu mundupa apurupa piliimba akiliinga eninga yi mare pulele-ni '[Pulu Yili-nga ungma] yambuma ung-bo tonjupa mani samili.' naa niai. ²[Aku-sipu nikereliinga pulele niambu:] Wale pulele oliu 'ulu [kaí] te temulú.' nimbu piliipu kene naa telemulu; 'Ulu kis te naa temulú.' nimbu piliipu kene telemulu. Aku-sipa uluma oliu yambuma-kene pali wendu olemú. Yambu te-ni walsekale kepe ung kis te naa nilimú lem yambu kanili yu yambu aima kaiéle, yunga kangima pali manda nokupa konjumba.

³Ung nikereliinga pulele i-sipa mele: Yambu te-ni 'Kung-os te nanga ungele piliipili.' nimba yunga kerina ain te panjinjimú kanu-kene yu-ni 'Osele i-sipa pupili, i-sipa pupili.' nimba ainele liipa sumbi sinjilimú kene osele aku-sipa topele topa pulimú. ⁴Nona anduli sip telemú mele piliangiko! Sipma aima méle aulima akiliinga-pe popuremi-ni kolea-lupa marenga topa mundumba telemú kene sipimanga stiyama aima méle kelúma akiliinga-pe sip-kongun telemele yima-ni 'Kolea tenga pumulú.' niku piliiku kene stiyama ambolku pupú tolemele kene 'Pumulú.' nilimele kolea akuna pulimú. ⁵Aku-sipa mele oliunga kerianembelale kangieliinga méle kelále akiliinga-pe yununu kape nimba yunga bi paka tolemú. Tepi wallú te-ni kolea pulele kuli-tepi nolemú mele eni piliai! ⁶Anembelale tepi-mélaleko. Oliunga kangimanga pali yu méle kelále akiliinga-pe yu-ni ulu-pulu-kis pulele tepa kene kangima pali tepa kalaru monjupa, [akili-ni ung nilimulu ungma-ni] kuli-tepi-ni koleamanga pali nolemú mele yambuma tepu kis-silimulu. Tepi akili yu [Pulu Yili-ni kurumanga nuim Seten liipa mundumba] tepi-koleana wendu omba kalemú tepéle.

⁷Yambuma-ni kung kene kera kene wambiye kene méle-takara lupama kene numú-kusana suku molemú mélema kene méle lupa-lupa pulele akuma liiku 'Méle akuma-ni oliunga nimulú ungma piliiku teangi.' niku mani siku nokolemele, ⁸Akiliinga-pe yambu te-ni yunga anembelale aku-sipa kapula mani sipa naa nokulemú. Yu ulu kis tembandu táka-nimba naa pelemú melale; yambuma kolemele kupuná-kisele oliunga anembelena si nimba pelemú.

⁹Anembelale-ni kerina Auliele oliunga Lapale kape nimbu bili paka tonjulemulu; Pulu Yili-ni yu molemú mele aku-sipa tirim yambuma anembelale-ni kepe 'Molku kis-sangi.' nimbu, nimbu kis-silimulu. ¹⁰Keri

tiluna [Pulu Yili mola yambu te] kape nimba bi paka tonjulemú ung kaíma kene nimba kis-silimú ung kísima kene wendu olemú. Nanga angmene, aku-sipa ulele ulu kaí te mólu. ¹¹Mana no tilu pikipa wendu olemúna no kaí te kene no kumbili tili te kene tiluna wendu naa olemú. ¹²Nanga angmene, unji-pik te unji-ollip mong manda tombaye? Mola unji-waen te unji-pik mong kapula tombaye? Aku-sipa, no kumbili tili tenga no kaí te manda wendu naa ombá.

**3:13-18 Yambumanga Piliipa Kungnjuli Kaiéle Kene Piliipa
Kungnjuli Kisele Kene Akuselenga Ung Te**

¹³Eninga yambu te ungma mimi-sipa piliipa, yambumanga uluma piliipa apurupa konjupa, piliipa kungnjuli pelemúye? Aku-sipa telemú yambu te mulúm lem ‘Yambuma-ni yu sika aku-sipa yambale molemú mele niku kanangi.’ nimba yunga kupulanum andupa ulu tembama aima kaí lipili. Yu kara pupa yunga bili paka naa topa, numanale-ni piliipa konjupa, piliipa kungnjuli pelemú ulu kaíma mindi tipili. Aku temba kene yambuma-ni kanuku kene ‘yu sika piliipa kungnjuli pili yambale molemú.’ niku piliingí. ¹⁴Akiliinga-pe yambu mare bi ola molemú mola teku konjulemele mola ulu telemele mele kanuku kene ‘Aku-siku naa molai. Aku-siku naa teai. Oliu aku-sipu molkumulanje kapula.’ niku eni-kene numanu kis panjiku arerembi kulung lem aku-siku numanale-ni piliilimili mele ‘Tepu konjukumulu. Oliu piliipa kungnjuli pelemú.’ niku eni-enini kape niku bi paka naa toku, aku-siku gólu toku ung sikama toku mania naa mundai. ¹⁵Aku-sipa piliipa kungnjuliele mulú-koleana wendu naa olemú; ya ma-koleana wendu olemú. We-numanu-uimanga [Pulu Yili-nga] Minéle naa mulurum numanuma pirim numanu-ui kanumanga wendu olemú; aku-sipa ulu wendu olemúmanga lapale [kurumanga nuim] depollale yu. ¹⁶[Ung niker akiliinga pulele i-sipa mele:] Yambu mare bi ola molemú mola teku konjulemele mola ulu telemele mele kanuku kene ‘Aku-siku naa molai. Aku-siku naa teai. Oliu aku-sipu molkumulanje kapula.’ niku eni-kene numanu kis panjiku arerembi kolemele uluma telemele yambuma molemele kene eni molemelena yambuma numanu tiluna pupili naa molku numanu lupa-lupa pípili molku, mare-ni ulu-pulu-kis lupa-lupama telemele akiliinga [‘piliipa kungnjuli kanili mulú-koleana wendu naa olemú.’ niker].

¹⁷Akiliinga-pe mulú-koleana wendu olemú piliipa kungnjuli akili [lupa]. Pulu Yili-ni piliipa kungnjuliele yambuma silimú kene yambu kanuma-ni i-siku mele telemele:

Ulu kumbinale ulu kake tílima telemele.

Ulu mare i-sipako:

Yambuma mindili liiku naa siku enini-kene numanu tiluna pupili táka-niku molku,

yambuma-kene kara naa puku andiki teku táka-niku molku,
 eninga nukuli yima-ni ung nilimelema mimi-siku piliiku teku,
 yambu mare buni pelemúma kondu kolku liiku tapunjuku,
 we-yambu korupama mola kamakoma apuru naa apuruku yambuma-
 kene pali aku-siku teku konjuku,
 gólu toku ‘Ulu kaíma teamili.’ naa niku, ‘Temulú.’ nilimele mele sika
 telemele.

¹⁸ ‘Yambuma numanu tiluna pupili.’ niku uluma telemele yambuma-ni
 aku-siku telemeláliinga puniena langi-bo mele mundulimele. Pe numanu
 tiluna pupili uluma puniena mele
 bo mundulimele kene yambuma sumbi-siku molku ulu kaíma tingí uluma
 puniena ola ombá.

**4:1-10 Ma-Koleana-Ulu Numanu Monjulemele Yambuma
 Pulu Yili-Kene Ele-Tu Molemele Ung Te**

4 ¹Eni ung-muranale teku, ele teku, telemele akili pulu
 nambulkarenga aku telemeleye? Eninga numanumanga mélema
 kene uluma kene ‘Teamili.’ niku piliilimili ulu akuma-ni eninga
 numanuna sukundu tombulku niku ele-mele telemáliinga eni numanu
 tale yupuku pípili aku-siku telemele. ²Méle te kanuku kene numanu
 monjuku ‘Liamili.’ niku piliilimili akiliinga-pe naa liilimele. Naa liiku
 kene yambuma toku konjulemele. Yambu tenga mélema kanuku yama
 melemele akiliinga-pe méle akuma liingí kupulanum te naa lelemáliinga
 [aima arerembi kolku] lakuku ung-muranale teku ele telemele. Eni
 ‘Pulu Yili-ni mélema sipili.’ niku yu-kene ung niku mélema mawa naa
 telemeláliinga [‘Liamili.’ nilimele mélema] naa liilimele. ³‘Mélema
 liamili.’ niku [Pulu Yili] mawa telemele akuma ‘Liamili.’ nilimele mele
 eninga numanuma Pulu Yili-ni kanupa kene mawa telemele mélema
 naa silimú. Eni-enini ‘numanu sipu kapula molamili.’ niku mawa
 telemeláliinga kanupa kene naa silimú.

⁴Ambu te-ni yunga yili mundupa kelepa wapera andupa tolemú
 mele [eni pepá topu siker yambuma] Pulu Yili munduku kelku mélema
 numanu monjulemele yambuma, ma-koleana uluma kene mélema ‘pulu
 lelemú.’ niku tapú-toku molemele yambuma aku-siku molemeláliinga
 Pulu Yili-kene ele-tu mele molemele akili eni naa piliilimiliye? Ma-
 koleana mélema kene uluma kene numanu monjuku ‘oliu-kene pulu lipili
 tapú-topu molamili.’ nilimele yambuma-ni aku-siku nilimeláliinga ‘Pulu
 Yili-kene ele-tu molamili.’ nilimele. ⁵Mola ‘Pulu Yili-nga bukna molemú
 ungele-ni we nilimú.’ niku piliilimiliye? Ung kanili-ni nimba mele:

“Oliu yambumanga minima Pulu Yili-ni sirimuma-ni
 ‘Yunga ungma mendepulu piliiku,
 yunga kongunuma mendepulu teku molai.

Ung te-lupa piliiku liiku tingí kene
[oliunga minima-ni] aima kanupu kis piliipu
numanu kis panjimulú.' nilimele."

nimba molemú ung akili 'We nilimú,' niku piliikimiliye? ⁶Akiliinga-pe
Pulu Yili-ni oliu we kondu kolupa kene [liipa tapunjilimú]. Aku-sipa
telemáliinga ung te Pulu Yili-nga bukna nimba molemú. Akili i-sipa mele:

'Yambu te-ni yunga bili yu-yunu paka tolemále
Pulu Yili-ni yunga bili
topa mania mundupa naa liipa tapunjilimú.
Yambu te yu-yunu yunga bili topa mania mundulimále
Pulu Yili-ni we kondu kolupa liipa tapunjilimú.'

nimba molemú kanili.

Ung-Tondulu Kelúma 3:34

⁷Akiliinga, Pulu Yili liiku ai siku yunga ungma piliiku molai. Kundi
tolemú depollale-ni ung nimbáma aima naa piliiku tondulu munduku
liiku bulu sai. Aku tingí kene eni mundupa kelepa takara topa pumba.

⁸'Pulu Yili-kene tapú-topu molamili.' niku yu molemúna nondupa
wai. Nondupa ungí kene 'Eni-kene tapú-topu molamili.' nimba yu eni
mulungína nondupa ombá. Eni ulu-pulu-kis telemele yambuma-ni ['Pulu
Yili molemúna nondupa pamili.' niku kene] yambu tenga ki kalaru
molemú kene lumaye tolemú mele [eninga numanuna eni-enini piliilimili
uluma lumaye tangi]. Eni yambu numanu tale pepa, [Pulu Yili kene
ma-koleana-mélema kene wasienele numanu monjulemele] yambuma-ni
'Numanuma kake tipili. We-mélema numanu liipu mundupu molemulu
mele mania pupili.' niai. ⁹[Eni ulu telemelema] kanuku kis piliiku,
numanu buni tepa kamele mindili tipili kola pulele teku molai. Tae
telemele ulele munduku kelku yambu tenga pulu lelemú yambu te kolemú
kene numanu kis panjipa kola telemú mele aku-siku teai. Aima numanu
siku molemele ulele munduku kelku numanu aima mindili tipili molai.
¹⁰Auliele-nga kumbi-kerina 'Yu yi-auliele. Oliunga bima mania mulupili.'
niku táka-niku molai. Aku tingí kene yu-ni eninga bima paka tonjumba.

4:11-12 Anju-Yandu Yambumanga Ung-Bulkundu Naa Ninjamili Ung Te

¹¹Angmene, anju-yandu eninga anginpili marenga ung-bulkundu naa
ninjai. Yambu te-ni yunga angin tenga ung-bulkundu ninjipa, "Tepa kis-
silimú yambu-kisele." nilimú yambale-ni [Pulu Yili-ni "Ulu mare i-siku
teai! Mare i-siku naa teai!" nilimú] ung-manimanga kepe ung-bulkundu
ninjipa, 'Méle kisele.' nilimú. Ung-manima apurupa 'méle-kisele' nilimú
yambale ung-manima piliipa liipa naa tepa, ung-manimanga piliipa
apuruli yambale mele molemú. ¹²Yi tilu mindi ung-manima sipa panjipa,
uluma piliipa apuruli yili molemú, [akili Pulu Yili]. Yi kanili yambu
mindili nolkemela kupulanum-na pulimelé yambu mare tepa liipa wendu
liipa, yambu mare 'Mindili nangi.' nimba topa mania mundulimú yiliko.

Pe nu nambi tellale-ni nunga pulu lelemú yambu tenga uluma piliiku apuruku ‘Tepa kis-silimú.’ nilluye?

**4:13-17 Opali Talú ‘I-Sipu I-Sipu Aima Temulú.’ Niku
Tondulu Munduku Niku Naa Panjangi Ung Te**

¹³Ekupu [na-ni ung te nimbú tekerale] piliai. Yambu mare-ni niku mele: “Ekupu mola opali kolea-auli tenga pupu méle taropu to-pumulú. Akuna pupu punie tilu méle taropu topu ku-moni pulele liimulú.” nilimele yambuma piliai. ¹⁴Opali ulu te wendu ombá kene mulungí mele eni naa piliilimili kanili. Eninga kona mululi ulu akili taena tepi kalemele kene walsekale ikilia wendu omba nondupa pora nilimú mele. ¹⁵Akiliinga aku-siku naa niku, i-siku niangi: “Auliele-ni ‘Na aku-sikunu ti.’ nim lem kului naa kolupu kona molupu kene ‘Teambu.’ niker mele ili sika tembu.” niai. ¹⁶Akiliinga-pe eni aku-siku naa nilimele. Eni kara puku eni-enini kape niku bi paka toku “Kongun auli te temulú.” niku yambuma niku silimele. Aku-siku niku kape nilimele ulele aima ulu kisele. ¹⁷Akiliinga, yambu te-ni ulu kaí te numanale-ni piliipa ‘Aku-sipu tembu kene kapula.’ nimba piliipa kene penga naa tímu lem aku-sipa telemú ulele ulu-pulu-kis te telemú.

**5:1-6 Méle Pulele Nosilimele Yambuma Méle Kaluli
Kisele Liingí Mele Lip-Lipi Topa Nirim Ung Te**

5 ¹Eni méle pulele nosilimele yambuma, enindu nimbú teker ungele piliai. Eni mulungína buni auli mare wendu ombáliinga tondulu nangale toku niku kola teai! ²Eninga méle pulele nosilimelema purupa lkupandi topa, eninga mulumbale méle kaíma lkurena-ni nomba, ³eninga ku-golluma kene ku-sillipa-ma kene oralu tolemú. Ku kanuma oralu tolemáliinga eni teku kis-silimele mele mokeringa lepa, kuma oralu tolemále-ni eninga kangina tepi mele nombá. Mulú-masele nondupa pora nimbá tipili eni aku-siku méle-kaí lupa-lupama sukundu liiku we máku toku nosilimele akiliinga [tondulu nangale toku niku kola teai].

⁴Mimi-siku piliai. Eninga rais-witma lkinjiring kongun-kendemande-yima gólu toku mélema mimi-siku naa kaluringma-ni tondulu munduku niku mele: “Oliu teku kis-sikimili.” niku walsilimele. Enini aku-siku walsiring mele Auli Aima Tondulu Olandupa Píliele-ni yunga kumele-ni piliipaliinga [eni kendemande-yima teku kis-siringeliinga eni pundu tomba]. ⁵Ya ma-koleana molku kene méle lupa-lupa kaíma numanu monjuku ‘Liamili.’ niku topu toku liiku nosuku numanu siku molku, molku kunjuring. [Kung toku kuyungíndu ‘Kung akupili.’ niku langi pulele nupili silimele mele] eni langi aima pulele noku yambu kapoma molemele akiliinga-pe ekupu toku kunjingí enale wendu okum. ⁶Yambu mare eni-kene karaye naa teku, ulu kis te naa teku yambu sumbi-nílima muluring yambuma eni kot tenjiku toku kunjuring. Yambu kanuma

toku kunjjingindu ambuluring kene ‘Naa tangi.’ niku karaye naa teku we muluring.

5:7-20 ‘Auliele Kelepa Ombá.’ Niku Isili-Ui Tondulu Munduku Molku, Pulu Yili-Kene Popu Toku Ung Niku, ‘Yu-ni Liipa Tapunjupili.’ Niku Mawa Teku Molangi Ung Te

5:7-11 Eni Mulungina Bunima Wendu Ombá Kene ‘Auliele Sika Kelepa Ombá.’ Niku Numanu Tondulu Pupili Enembu Naa Kolku Molangi Ung Te

⁷⁻⁸ Akiliinga, angmene, [yambuma-ni eni bunima silimele kene] Auliele ui naa upili bunima we meai. Yambu punie telemelema-ni ‘eninga puniena langi kaí te wendu ombá, liipu nomulú.’ niku nokolemele. [Langi-bo munduku kene] ‘Lo omba ena tepa temba kene langi ola omba tepa tomba.’ niku táka-niku nokuku molemele mele eni piliilimili. Eni kepe, punie telemú yambu te-ni langi-bo panjipa kene ‘Langi wendu omba tepa tomba kene nombú.’ nimba táka-nimba nokulemú mele aku-siku eninga numanu tondulu pupili bunima we meku táka-niku molai. ‘Auliele yandu ombá enale aima nondupa ombá tekem akiliinga’ [niku] aku-siku nokuku molai.

⁹ Angmene, anju-yandu “[Pulu Yili-nga] yambuma-ni ulu telemeláliinga bunima wendu-wendu olemú.” niku ung-mura siku ung-bulkundu ninjiku naa teai. [‘Pulu Yili-nga] kot-na naa angiliamili.’ niku aku-siku naa teai. Kot Piliimba Yili nondupa okum.

¹⁰ Angmene, Auliele-ni “Ninjai!” nimba ung nimba sirimuma piliiku yambuma niku siring yima-ni Auliele-nga ung niku siringeliinga [eletúma-ni] enini teku kis-siring kene tondulu munduku bunima táka-niku miring mele piliiku kene aku-siku manda leku teai. ¹¹ Eni piliilimili. ‘Yambu numanu tondulu pupili bunima we meku [‘Sika’ niku tondulu munduku piliilimili mele] munduku naa kelemele yambuma enini Pulu Yili-ni membu panjipa “Numanu kaí pípili molku konjangi.” nilimú kupulanum-na molemele.’ nimbu piliilimulu kanili. [Ui mulurum] yi Jop tondulu mundupa, yu-kene buni wendu urum-ma we memba mulurum kene penga Auliele-ni ‘Yu alsupa molupa kunjupili.’ nimba ulu mare tirim mele temanele eni piliilimiliko. Oliu piliilimulu, Auliele-ni yambuma aima kondu kolupa, ulu telemelemanga pundu topa mindili liipa silka akiliinga-pe we kanupa konde telemú kanili.

5:12 “Ulu Te Temulú.” Niku Kene “Aima Sika Nikimulu.” Niku Pulu Yili-nga Bili Leku Mi Naa Leangi Ung Te

¹² Nanga angmene, ulu te kumbi-leku tingí mele i-sipa: Mulú-koleana mola ma-koleana mola méle-tenga bi leku “Aima sika niker,” niku mi naa leai. Ulu te “Temulú.” níngi lem aima sika teai. Ulu te “Naa temulú.” níngi lem aima sika naa teai. Gólu toku “O.” niku ulu te naa tingí mola

gólu toku “Mólu.” niku kene ulu te tingí kene [Pulu Yili-nga kot-na angiliingí kene] ‘Teku kis-siring akiliinga mindili nangi.’ nimbá.

5:13-18 Yambu Te Numanu Sumbi-Nipili Molemále-ni ‘Mawa Tembu Mele Auliele-ni Sika Piliipa Kene Temba.’ Nimba Tondulu Mundupa Piliipa Kene Pulu Yili-Kene Mawa Temba Mele Pulu Yili-ni Sika Piliipa Temba Ung Te

¹³Eninga yambu te buni melemúye?

Buni te melemú lem [Pulu Yili] popu topa mawa tipili.

Eninga yambu te numanu silimúye?

Numanu silimú lem yu konana nimba [Pulu Yili] kape nimba bi paka tunjupili.

¹⁴Eninga yambu te kuru tolemúye?

Kuru tolemú lem Krais-nga talapena molemele tápu-yima walsipa kene ‘Enini yunga ninjiku [‘Pulu Yili-kene] popu toku ung niku [‘Yu alsupa kapula mulupili.’ nipili.’ niku] mawa tenjiku kene Auliele-nga bili walsiku yunga kangina kopungu-wel kanjunjangi wai.’ nimba walsipili.

¹⁵Kanu-kene “Wai.” nimba walsimba yima oku kene ‘Pulu Yili-ni sika temba.’ niku tondulu munduku piliiku kene yu popu toku mawa tingí kene Auliele-ni ‘Yunga kurale pora nipili.’ nimbá kene yu kelepa kapula molumba. Yambu akili ulu-kis mare tímu lem Auliele-ni ‘Mania pupili.’ nimba kanupa konde tenjimbako. ¹⁶Akiliinga, eninga kuru tolemúma ‘pora nipili, kangí kaí pamili.’ niku kene eni lupa-lupa eninga ulu-pulu-kis telemelema anju-yandu yambumandu niku para siku, eni eninga niku [Pulu Yili-kene] popu toku mawa tenjai. Aku tingí kene [Pulu Yili-ni] ‘Eni alsuku manda molangi.’ nimbá. Yambu numanu sumbi nimba píliele-ni yambu tenga ninjipa [Pulu Yili] mawa tenjilimú kene yu-ni mawa tenjilimú mele aima tondulu ola-kilia pupa yambale aima manda liipa tapunjilimú. [Akiliinga, aku-siku Pulu Yili-kene yambumanga niku mawa tinjingí kene piliipa kene aku-sipa tenjimba.]

¹⁷[Aku nikereliinga temani te tambu:] [Pulu Yili-ni “Ninjui!” nimba ung nimba sirimuma piliipa yandu nimba sirim yi] Illaija yu oliu-mele yi te mulurum. Akiliinga-pe yu-ni [Pulu Yili-kene] tondulu mundupa mawa tepa “‘Lo naa upili.’ ni.” nirim kene punie yupuku kaliimbu angere taleguli lo naa urum. ¹⁸Alsupa [“Lo upili.” nimba] mawa tirim kene lo kelepa omba puniena langima alsupa wendu urum. [Ekupu kepe Pulu Yili aku-sipa yambuma-ni mawa tingí mele piliipa kene temba.]

**5:19-20 Yambu Te Ung-Sikale Mundupa Kelemba
Kene Yu Kelku Yandu Liingí Ung Te**

¹⁹Nanga angmene, eninga yambu te-ni [Pulu Yili-nga] ung-sikale mundupa kelepa ulsu pumba kene eninga yambu te-ni yu alsupa yandu líímu lem ²⁰[tepa kaí temba mele] i-siku piliai: Yambu te-ni ulu-pulu-kis

tili yambale tepa kis-silimú kupulanum-na pumba kene [kanupaliinga]
'Pulu Yili-nga ungele piliipa yunga talapena omba mulupili.' nimba liipa
tapunjupa yandu liimbaliinga ulu-pulu-kis tili yambale mini-pali kolka
kupulanum-na kelepa tepa liimba. Aku-sipa tembaliinga [Pulu Yili-ni]
ulu-pulu-kis pulele mundupa kelinjumba akili mimi-siku piliai.
[Aku manda niker.]